

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בהג השבועות תשפ"ג לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף שס"ז

בכניסת החג

לקראת האלקים, ואיך יתכן לומר שרק למשה ניתנה תורה ולא לישראל.

ויש לומר דאיתא בגמרא (שבת פח.) ויתיצבו בתחתית ההר [תחת ההר ממש] (שמות יט-יז), מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית [קובא שמטילין בה שכר], ואמר להם, אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם. אמר רב אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא [שאם יזמינם לדין למה לא קיימתם מה שקבלתם עליכם, יש להם תשובה שקבלוה באונס]. אמר רבא אף על פי כן הדור קבלוה בימי אחשורוש [מאהבת הנס שנעשה להם], דכתיב (אסתר ט-כז) קימו וקבלו היהודים, קיימו מה שקיבלו כבר ע"כ. ואם כן הגם שנתן ה' תורתו לכל העם, מכל מקום קבלתם היה בכפיה, ויש על זה טענת אונס.

אמנם משה רבינו, שאמר הכתוב (יט-כ) ויקרא ה' למשה אל ראש ההר ויעל משה, אם כן על משה לא כפה ה' הר כגיגית, כי הוא היה על ראש ההר, והיה משה יחידי שקיבל התורה בלי אונס, ועל כן שפיר אמר 'לי צוית ולא להם', שלא חל הציווי על ישראל אלא על משה. ואם כן שפיר הוי חג השבועות יום 'מתן' תורתנו, אבל זמן 'קבלת' תורתנו היה רק בימי אחשורוש, וקיום המצות עד אז הוי כאינו מצווה ועושה.

אנו עומדים כעת בכניסת החג, יום שבחר ה' בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, שלא שם חלקנו כהם וגורלנו ככל המונם. יום זה היא יום חתונתנו ושמחת לבנו (תענית כו:), שמתחדש מדי שנה בשנה, ביום הזה באו מדבר סיני (יט-א), וברש"י שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו היום ניתנו. ולכן אנו אומרים יום 'מתן' תורתנו, לשון הוה, ולא לשון עבר, יום שניתנה התורה לנו.

והנה אנו קורין את החג הזה בשם זמן 'מתן' תורתנו, ולכאורה יוצדק יותר לקראו בתואר זמן 'קבלת' תורתנו, כי הלא הנתינה מצד ה' היה גם לשאר האומות, וכמאמרם (עבודה זרה ב:) כתיב (דברים לג-ג) ה' מסיני בא וזרח משעיר למו, וכתיב (חבקוק ג-ג) אלו-ה מתימן יבוא וגו', מאי בעי בשעיר ומאי בעי בפארן. אמר רבי יוחנן מלמד שהחזירה הקב"ה על כל אומה ולשון ולא קבלוה, עד שבא אצל ישראל וקבלוה ע"כ. אם כן עיקר הנקודה היא אשר רק אנו בני ישראל קבלוה, ואם כן יש לקרותו זמן קבלת תורתנו, על חשיבות הקבלה, ולא על הנתינה, שהציע ה' תורתו גם לאומות.

ונראה דאיתא במדרש (שמו"ר מז-ט) דבחטא העגל אמר משה לפני הקב"ה, למה אתה כועס עליהם, שעשו עבודה זרה, לא צוית אותם, לי צוית, אם עשיתי עבודה זרה מחני נא מספרך ע"ש. וכבר תמהו דאיך יתכן לומר כן אפילו למליצה, הלא צוה ה' למשה שיאמר לבני ישראל, והיו נכונים ליום השלישי, ושוב נאמר ויוצא משה את העם

עוד יש לומר, דהנה בחטא העגל כתיב (שמות לב-ט) ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל ומחולות, ויחר אף משה וישלך מידו את הלוחות וישבר אותם תחת ההר. ואיתא במדרש תנחומא (עקב יא) משל למה הדבר דומה, למלך שקידש אשה, אמר לה לאחר זמן אני משלח לך כתובתיך ביד שושבין, שלח המלך אחר זמן, עד שהוא הולך מצא אותה שקלקלה עם אחר, מה עשה אותו שושבין, קרע אותה כתובה, אמר מוטב שידון אותה כפנויה ולא כאשת איש. כך הקב"ה קידש את ישראל שנאמר (שמות יט-י) וקדשתם היום ומחר, בא משה ליתן להם את התורה ומצאן שעשו אותו המעשה, מה עשה, שבר את הלוחות, שנאמר (דברים ט-יז) וארא והנה חטאתם לה' אלקיכם וגו', ואתפוש בשני הלוחות ואשליכם מעל שתי ידי ואשברם לעיניכם ע"כ. ומבואר בחתם סופר (פ' ויקהל קנא). דאחר שבירת הלוחות נתבטל האירוסין הראשונים, ודינם כבני נח, רק שמרו המצות כמו האבות ע"ש.

ונראה דכל זה הוא רק בנוגע לכלל ישראל שלא קיבלו הלוחות, והוי דינם כפנויה, אבל משה רבינו שקיבל הלוחות מיד הקב"ה, כלפי משה לא נתבטל הקידושין, ושפיר אמר לפני ה' 'לי צוית ולא להם', כי אצלם נתבטל הקידושין בשבירת הלוחות, ורק לי צוית. וישראל נתקדשו בקידושין רק לאחר זמן, בקבלת לוחות האחרונות, ביום הכיפורים. ולכן אמרו (תענית ל:) לא היו ימים טובים לישראל כיום הכיפורים, משום דאית ביה סליחה ומחילה, ויום שניתנו בו לוחות האחרונות, כי אז נשלם הקידושין של מתן תורה. [ובחתם סופר שם כתוב, שהיו נידונים כבני נח עד שנכנסו לחופה ביום כלות משה להקים את המשכן ע"ש. וצריך עיון]. ואם כן חג השבועות שפיר היה זמן נתינת התורה, אבל הקבלה של ישראל נשלם רק לאחר זמן בקבלת הלוחות.

*

גם יש לומר, דהנה קיימא לן כרבי יוסי (שבת פז.) כי ביום הרביעי אמר ה' למשה, לך אל העם וקדשתם היום ומחר וכבסו שמלותם, והיו נכונים ליום השלישי, כי ביום השלישי ירד ה' לעיני כל העם על הר סיני (יט-ט), והיינו פרישה יום רביעי וחמישי, וביום הששי ירד ה' על הר סיני. אמנם משה הוסיף יום אחד מדעתו. מאי דריש, היום ומחר, היום כמחר, מה למחר לילו עמו אף היום [צריך להיות] לילו עמו, [והא לא אפשר] דלילה דהאידינא נפקא ליה,

שמע מינה תרי יומי לבר מהאידינא. ומנלן דהסכים הקב"ה על ידו, דלא שריא שכינה עד צפרא דשבתא ע"כ.

והנה אנו חוגגין החג ביום ששה בסיון, ואין זה זמן קבלת התורה, כי לא עמדנו בסיני רק ביום השביעי, אבל מצד הקב"ה נותן התורה, היה עומד ליתן אותה לנו כבר ביום הששי, ועל כן מתייחסים חג השבועות לזמן 'מתן' תורתנו, שהנתינה מצד הקב"ה היה ביום הששי, אבל הקבלה היה רק ביום שלאחריו.

*

ונראה עוד בהקדם לבאר מה שאמר ה' למשה, והיו נכונים ליום השלישי כי ביום השלישי ירד ה' לעיני כל העם על הר סיני (יט-יא). ולכאורה יש להבין מה שהדגיש שירד 'לעיני' כל העם. ומה גם, כי לא יראני האדם וחי (לג-כ). ולא עוד אלא שהיה ענן כבוד על ההר (יט-טז), ושלשה מחיצות היו שם, חושך ענן וערפל (דברים ד-יא), חושך מבחוץ, ענן מבפנים, וערפל לפני ולפנים (מכילתא יתרו פרשה ט). ואם כן לא ראו כבוד ה' רק בהסתר. וברש"י פירש לעיני כל העם, מלמד שלא היה בהם סומא, שנתרפאו כולם ע"כ. וגם זה מיותר, דהא נאמר להלן (כ-טו) וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים, וברש"י מלמד שלא היה בהם אחד סומא ע"כ.

גם להבין הענין שכפה עליהם הר כגיגית לקבל התורה, הלא אמרו נעשה ונשמע מרצון עצמם. ובתוספות (שם פח.) שמא יהיו חוזרים כשיראו האש הגדולה שיצאתה נשמתן ע"ש. והוא דוחק שעבור זה יחזרו מלקבל תורת ה'.

ובאמת יש בזה עוד פליאה עצומה, הא איתא בגמרא (ברכות ז.) כל דבור ודבור שיצא מפי הקב"ה לטובה, אפילו על תנאי, לא חזר בו ע"ש. ומבואר ברמב"ם (ה' יסודי התורה י-ד) דנביא שאמר שיהיה כך וכך ולא באה הטובה שאמר, בידוע שהוא נביא שקר, שכל דבר טובה שיגור הא-ל אפילו על תנאי אינו חוזר ע"כ. והלא אין טובה גדולה יותר לעם ישראל מנתינת התורה, אשר אין טוב אלא תורה (אבות ו-ג), וה' אמר שירד ביום השלישי על הר סיני ליתן התורה, ובסופו חזר בו, כי הוסיף משה יום אחד מדעתו, ונמנע מהם הטובה יום אחד, ואיך יתכן כזאת, הלא דבר ה' יקום לעולם.

ונראה כי ה' לא חזר כלל מדבריו, וביום הששי ירד על הר סיני והאיר להעם השגה בדעתם ששיגו כל העשרת הדברות. וכמו שמצינו שאברהם השיג כל התורה עד שלא ניתנה (יומא כח:), כן השיג כל אחד מישראל בעצמו כל העשרת הדברות. ולכן הדגיש ה' לומר, כי ביום השלישי ירד ה' 'לעיני' כל העם, כי יש עיני גשמיים, ויש עיני השכל, וכמו שמצינו באדם הראשון לאחר החטא, שאמר הכתוב (בראשית ג-ז) ותפקחנה עיני שניהם וידעו כי עירומים הם. וברש"י לענין החכמה דבר הכתוב, ולא לענין ראייה ממש ע"ש. וכמו כן קיים ה' דברו, וירד ביום השלישי לעיני השכל של הכלל ישראל, ותפקחנה עיניהם להשיג העשרת הדברות שרוצה ה' ליתן לישראל, וממילא לא חזר ה' מדברו הטוב ליתן התורה לישראל.

והנה הכתוב אומר (כ-א) וידבר אלוקים את כל הדברים האלה לאמור, וברש"י מלמד שהיו עונין על הן הן, ועל לאו לאו ע"כ. והיינו שאחר שמיעת הדברות מאת ה', נצטוו לקבל על עצמם מה ששמעו. ועניית הן הן ולא לאו, זהו הקבלת התורה על עצמם. ודבר זה היה רק ביום השביעי, אבל נתינת התורה מאת ה' היתה אצלם כבר ביום הששי, שאז השיגו כל התורה, שירד ה' לעיני העם, כדי ששיגו התורה בעיני השכל. וכיון שאנו חוגגין חג השבועות ביום הששי, הרי זה רק יום 'מתן תורתנו', שאז ניתנה לנו בהשגה, אבל אין זה זמן 'קבלת תורתנו', שהיה רק למחרתו ביום השביעי, שאז ענו על הן הן ועל לאו לאו.

*

והנה אנו מדגישים כי זהו יום מתן תורתנו, שרצה ה' ליתן אותה לנו ביום הזה, אבל הקבלה לא היה ביום הזה, כי הוסיף משה יום אחד מדעתו. והטעם שאנו חוגגין החג ביום הששי, כי יש בזה מוסר השכל, איך מחשיב ה' דעת חכמי ישראל, ומכניע עצמו כביכול לשמוע בקולם. וה' מסר להם התורה לדרוש אותה כפי הבנתם, ואם משה דורש שיש להוסיף עוד יום לפרישה, הסכים הקב"ה על ידו, ולא שריא שכינה בסיני עד צפרא דשבתא.

ואיתא בגמרא (בבא מציעא נט:): בתנור עכנאי, דרבי אליעזר מטהר וחכמים מטמאין. ואמר רבי אליעזר אם הלכה כמותי, מן השמים יוכיחו, יצאתה בת קול ואמרה, מה לכם אצל רבי אליעזר שהלכה כמותו בכל מקום. עמד רבי יהושע על רגליו ואמר, לא בשמים היא. מאי לא בשמים היא, אמר רבי ירמיה שכבר ניתנה תורה מהר סיני, אין אנו משגיחין בבת קול, שכבר כתבת בהר סיני בתורה אחרי רבים להטות (שמות כג-ב). אשכחיה רבי נתן לאליהו, אמר ליה מאי עביד קודשא בריך הוא בההיא שעתא, אמר ליה קא חייך ואמר נצחוני בני נצחוני בני ע"כ. ועל זה אנו מברכין אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, היינו שנתן אותה בידינו לדרשה כפי שכלנו. ודבר זה לימד

ה' לא חזר כלל מדבריו, וביום הששי ירד על הר סיני והאיר להעם השגה בדעתם ששיגו כל העשרת הדברות. וכמו שמצינו שאברהם השיג כל התורה עד שלא ניתנה (יומא כח:), כן השיג כל אחד מישראל בעצמו כל העשרת הדברות. ולכן הדגיש ה' לומר, כי ביום השלישי ירד ה' 'לעיני' כל העם, כי יש עיני גשמיים, ויש עיני השכל, וכמו שמצינו באדם הראשון לאחר החטא, שאמר הכתוב (בראשית ג-ז) ותפקחנה עיני שניהם וידעו כי עירומים הם. וברש"י לענין החכמה דבר הכתוב, ולא לענין ראייה ממש ע"ש. וכמו כן קיים ה' דברו, וירד ביום השלישי לעיני השכל של הכלל ישראל, ותפקחנה עיניהם להשיג העשרת הדברות שרוצה ה' ליתן לישראל, וממילא לא חזר ה' מדברו הטוב ליתן התורה לישראל.

*

ובזה יתבאר מה דאיתא בגמרא (ברכות כ): בעל קרי מהרהר [בקריאת שמע] בלבו. אמר רבינא זאת אומרת הרהור כדיבור דמי [וכל אדם נמי יוצא ידי חובתו בהרהור], דאי סלקא דעתך לאו כדיבור דמי למה מהרהר [מה מועיל]. ופריך אלא מאי הרהור כדיבור דמי, יוציא בשפתיו. ומשני כדאשכחן בסיני [שהפרישן מאשה, דכתיב אל תגשו אל אשה (שמות יט-טו)], ועל פרישה זו סמך עזרא לתקן טבילה לבעלי קריין קודם שיעסקו בתורה, דכתיב (דברים ד-ט) והודעתם לבניך, וסמיך ליה יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחורבן ע"כ. וכתבו התוספות, כדאשכחן בסיני, פירוש אף על גב דכדיבור דמי לענין שיצא, מכל מקום לאו כדיבור דמי לענין שיהא בעל קרי אסור להרהר, כדאשכחן בסיני דהיה שם דיבור והיו צריכין לטבול, ואף על פי שהיו שותקין, שומע כעונה ע"כ.

ולפי מה שנתבאר, הרי מוכרע מסיני דהרהור מותר, דהלא שלשה ימי פרישה הוצרכו רק משום טומאת קרי, שיהא ששה עונות, ובתוך הימים הללו, כשהגיע יום הששי, השיגו כל התורה מפי ה', הרי לנו להדיא, דרק דיבור אסור, והרהור מותר.

*

ומעתה כיון שהשיגו ישראל כבר הכל ביום הששי, לא הרגישו בני ישראל צורך לצאת לקבלת התורה,

משה ידבר דברו, יהא ידוע לכל, כי 'האלקים יעננו בקול', שזהו קול האלקים והסכמתו נתונה על זה ע"כ.

ובזה הראה לנו גם כן גודל כח חכמי ישראל, אשר רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם, ועושה רצונו של משה תמיד, והקב"ה גוזר גזירה וצדיק מבטלה (מועד קטן טז:), וכמו שנאמר (איוב כב-כח) ותגזר אומר ויקם לך.

ולכן קבעו חג השבועות ביום הששי, יום שלימד אותנו ה' שמכניע עצמו כביכול לשמוע לקול חכמי ישראל, ומקבל תפלות כל הצדיקים לרחמים ולרצון. ונוכח לקבל התורה מתוך שמחה וטוב לבב, ויתרפאו כל החולים המונחים על ערש דוי, וברכות התורה יגינו על כל ישראל, עץ חיים היא למחזיקים בה.

ה' אותנו, עוד קודם שנתן לנו את התורה, שנתנית התורה היתה רק ביום השביעי, אבל הלימוד שיש להכניע עצמו לחכמי התורה, לימד אותנו ה' כבר ביום הששי, והוא יום 'מתן תורתנו', שבו הראה שמסר לנו את התורה להכריע גם נגד בת קול מן השמים, ויש להכניע עצמו לקבל דברי חכמים.

ובספר הדרש והעיון כתוב לפרש מה שנאמר במתן תורה, ויהי קול השופר הולך וחזק מאד, משה ידבר והאלקים יעננו בקול (י"ט-ט). ולכאורה היה הכתוב צריך לומר בלשון עבר, משה דבר והאלקים ענהו בקול. אך הכוונה היא, שקול השופר הנשמע לישראל רק אחר יום השלישי, הכריז ואמר, כי לתמיד לדורי דורות, כאשר 'משה ידבר', כלומר מנהיגי הדור שהם מכונים בשם משה, כאשר

בקידושא רבא יום א' דשבועות

התורה והלוחות ע"ש. הא קיימא לן דאסור לטלטל ד' אמות בשבת, ואיך הוריד עמו הלוחות למטה ע"ש.

*

ונראה דהנה בשם דוד שם כתב ליישב קושייתו, דאיתא בגמרא (עירובין כא.) דעובי רקיע הוא חצי אמה של הקב"ה, שנאמר (ישעיה מ"ב) שמים בורת תכן [הזרת חצי אמה]. ונודע דכמו דעובי רקיע כך הוא האויר שבין רקיע לרקיע, וכמו כן מהארץ עד הרקיע (פסחים צד:). והנה נודע דשריית השכינה כביכול בזבול, שנאמר (מלכים א ח-ג) בנה בניתי בית זבול לך, ושם בזבול היא התורה והלוחות, נמצא שטלטל כסא הכבוד והתורה והלוחות מזבול לסיני בשבת. ואיתא בגמרא (חגיגה יב:) דאיכא שבעה רקיעים, וממטה למעלה הם, וילון, רקיע, שחקים, זבול, מעון, מכון, ערבות ע"ש. נמצא מארץ עד וילון חצי אמה, ועובי וילון חצי אמה והם ביחד אמה. ואויר שבין וילון עם עובי רקיע הוא אמה, ואויר מן שחקים עד זבול עם זבול הוא אמה, אם כן הם ד' אמות של הקב"ה. ולכן הוצרך ליתן התורה על הר סיני נמוך שבהרים, ולא על ארץ מישור, כדי למעט שלא יהיה ד' אמות במילואו, דכל המדידות הם מארץ מישור (עירובין

בגמרא (סוכה ה.) תניא רבי יוסי אומר מעולם לא ירדה שכינה למטה, ולא עלו משה ואלהו למרום, שנאמר (תהלים קטו-טז) השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם. ופריך ולא ירדה שכינה למטה, והכתיב (שמות י"ט-כ) וירד ה' על הר סיני, ומשני למעלה מעשרה טפחים ע"כ. ויש להבין הלא הכתוב אומר 'אל ראש ההר', ומשמע דהיתה השראת השכינה על הראש ממשי, ולא למעלה ממנה עשרה טפחים.

ב יש להקשות הא הקב"ה שומר תורתו (ירושלמי ראש השנה א-ג), וכיון דבמרה נצטוו על השבת, ולחד מאן דאמר גם על תחומין (שבת פז:), איך ירד ה' בשבת על הר סיני, הא יש תחומין משמים לארץ יותר מ"ב מיל. ובגמרא (עירובין מג:) ספוקי מספקא ליה אי יש תחומין למעלה מעשרה, ולא איפשטא ע"ש. ויתכן דגם אי אין תחומין למעלה מעשרה, אין זה היתר אלא ליושבי הארץ, שלא נאסרו בעשרה למעלה מן הארץ, אבל לא שייך היתר זו לדרי מעלה.

ג בספר שם דוד (פ' אחרי) הקשה, אהא דאיתא במדרש ילקוט (רמז רפד) שהקב"ה הביא עמו להר סיני את

(נ: ע"כ. וממילא מיושב בפשוטו גם הקושיא מתחומין, שאין כאן דרך יותר מארבע אמות.

אך יש לומר עוד, דגם אי נימא דהחצי אמה אויר מרקיע וילון עד הארץ, פירושו עד ההר הגבוה ביותר שנקרא בשם ארץ, ואם כן עד הר סיני נמוך שבהרים הם יותר מארבע אמות, עם כל זה הדבר נכון, דאיתא באור החיים הק', וירד ה' על הר סיני (יט-כ), דכשהתחיל ה' להוריד שכינתו, רעש ההר ועלה לקראתו כעבד רץ לפני רבו. וזה הוא שיעור הכתוב, וירד ה', ועדיין לא גילה הכתוב לאיזה מקום ירד, והודיע פעולת ההר, הגם היותו דומם, שנעשה בעל חי ועלה קודם שיגיעו עדיו ע"ש. וכן הוא גם בפרקי דרבי אליעזר (פרק מא). אם כן הר סיני לא היה אז על הארץ אלא למעלה קרוב לשמים בתוך הארבע אמות של הקב"ה, וממילא אין כאן איסור טלטול. ומעתה אתי שפיר גם מאמרם שלא ירדה שכינה לארץ, כי הארץ נתן לבני אדם, אלא ירדה למעלה מעשרה, והיינו כי ההר הגביה עצמו עד רום השמים, ואם כן גם כאשר ירד ה' על ראש ההר ממש, גם כן לא היתה זאת בארץ, אלא למעלה מעשרה.

*

אמנם יש לומר בזה עוד, דהנה מצינו ביעקב אבינו כאשר עזב בית אביו, כתיב (בראשית כח-י) ויפגע במקום, ואמרו (חולין צא:) כי מטא לחרן אמר, אפשר עברתי על מקום שהתפללו אבותי ואני לא התפללתי, כדי יהיב דעתיה למיהדר קפצה ליה ארעא, מיד ויפגע במקום ע"כ. ולכאורה הלשון 'אפשר' שעברתי צריך ביאור, דהא אין זה ספק אלא ודאי שעבר. וכתוב בפרדס יוסף (שם אות ז) בשם ספר קהלת יצחק, דאיתא בזוהר שיש ב' קפיצות הדרך, א' שאדם הולך מהרה ונעשה קל ברגליו, כמו שאמרו (ב"ר מג-ג) על אברהם שנעשה כל פסיעה ג' מילין כשרדף אחר המלכים, וזה קפיצת אדם. ב' כשהולך כדרכו והמקום שצריך לשם הולך נגדו, וזה קפיצת הארץ. והנפקא מינה, דאם יעקב הלך מהרה וחרן עמד במקומו, נמצא עבר דרך הר המוריה ולא התפלל שם, ואי חרן בא לכאן עם הארץ, נמצא לא היה יעקב בהר המוריה. ועוד נפקא מינה, אם בא לחרן, כשרוצה לילך להר המוריה צריך לחזור, ואי חרן בא לכאן והר המוריה נשאר במקומו, אם רוצה לילך להר צריך לילך לפניו. ובאמת יעקב היה לו קפיצת אדם, אבל לא ידע, וסבר דילמא היה קפיצת הארץ והר נשאר במקומו, לזה אמר 'אפשר' עברתי על מקום שהתפללו אבותי. ויהיבדעתו

למהדר, כי לא ידע לילך לפניו או לאחוריו, וכשחזר עד בית אל וראה שהר בא אצלו, ידע שקפיצה ראשונה לחרן היה קפיצת אדם, וכעת בחזרה להר המוריה הוי קפיצת הארץ, לזה כתב רש"י ואומר אני שזה הוא קפיצת 'הארץ', כי ראשונה קפיצת אדם ע"כ.

ובאמת יש עוד נפקא מינה, אם האדם קופץ, שנעשה קל ברגליו להגיע שם בזמן קצר, או שהאדם עומד על מקומו, רק הארץ קופץ, שהמקום שרוצה לילך הולך נגדו, והוא לענין איסור תחומין בשבת על ידי קפיצת הדרך, דאם האדם הולך במהירות יש איסור תחומין, אבל אם עומד במקומו אלא הארץ קופץ, אז ליכא איסור תחומין.

ובזה יתבאר באליעזר עבד אברהם, שאמר (שם כד-מב) ואבוא היום אל העין. וברש"י היום יצאתי והיום באתי, מכאן שקפצה לו הארץ ע"כ. דמבואר בהקדמה לפירוש ידי משה על מדרש רבה, דיצחק נעקד ביום הכיפורים, ודרך ג' ימים היה הר המוריה מביתו, נמצא בא לביתו מן העקידה ב"ג בתשרי ונתבשר לו שמתה שרה, ואותו היום נגלה השכינה ליצחק ואמרה לו היום נולד בת זוגו רבקה. ואיתא במסכת סופרים (כא-ט) רבקה היתה בת ג' שנים וג' ימים כשבא אליעזר, נמצא דאותו יום היה יום א' של סוכות ע"כ. (הובא בפרדס יוסף שם אות מד). ולכאורה אי יש תחומין למעלה מעשרה, איך הלך ביום טוב חוץ לתחום, ולכן אמר היום יצאתי והיום באתי, מכאן שקפצה לו 'הארץ', שלא היה זה קפיצת האדם, שהלך במהירות, אלא שהארץ קפצה, וליכא בזה איסור תחומין.

וכמו כן לענינינו במתן תורה, אמר הכתוב (שמות כ"ט) אתם ראיתם כי מן השמים דברתי עמכם. וברש"י וכתוב אחד אומר וירד ה' על הר סיני (יט-כ), הרכינן שמים ושמי השמים והציען על ההר כמצע על המטה ע"ש. וכיון שהשמים קפצה ממקומה עם כל אשר עליה לרדת על ההר, אין כאן הוצאה וטלטול והליכה חוץ לתחום, ושפיר ירדה כסא הכבוד עם הלוחות למטה על ההר.

*

אך בעיקר הדברים, הלא הטעם דבתוך ארבע אמות ליכא איסור בטלטול, היא משום דארבע אמות הוא מקומו של אדם, וכדאמרין (עירובין מח.) דכתיב (שמות טז-כט) שבו איש תחתיו, כתחתיו, גופו של אדם שלש אמות, ואמה כדי

שכתוב בבני יששכר (סיון ב-יא) בטעם דבעצרת בעינין לכם, על פי מה שכתב מהר"ש פרימו על הקושיא שהקשו, כיון שיעקב ועשו חלקו העולם הזה והעולם הבא, ויעקב נטל העולם הבא ועשו העולם הזה (תנא דבי אליהו זוטא יט), אם כן בני ישראל אינם רשאים ליהנות מן העולם הזה רק מה שהוא בהכרח גדול לצורך החיות, ואיך מצאנו ידינו ורגלינו, כי זה דבר שאי אפשר, ובפרט שבתורה יש לנו הבטחות גדולות על טובות עולם הזה. ותירץ מהר"ש הנ"ל, להיות תנאי התנה הקב"ה עם מעשה בראשית אם יקבלו ישראל התורה מוטב ואם לאו אחזיר אתכם לתהו ובהו (שבת פח.), נמצא ישראל שקבלו את התורה הצילו את כל העולם, שהיה עומד אז בסכנה גדולה, והיה כהציל מזוטו של ים ומשלוליתו של נהר דהוא שלו (בבא מציעא כד.), ואם כן הגם שהעולם הזה היה שייך לעשו, כיון דהיה העולם בסכנה גדולה וישראל הצילוה, הרי עולם הזה גם כן שלהם, ואין לעשו ולכל האומות שום טענה ומענה גם על העולם הזה, ואדרבה וכו' ע"כ. ולכן בעצרת בעינין לכם, לרמוז דבמתן תורה הרווחנו גם חלק עולם הזה, וכל מה שהצלנו לנו הוא ולבנינו עד עולם ע"כ. – וזהו שאמר ה' למשה אחר מתן תורה, עד עתה לא היה עניני עולם הזה לכם, שהיה חלקו של עשו, אבל מעתה שובו לכם לאהליכם, שוב תקחו ה' לכם לאהליכם, שיהא בתיכם מלא ברכת ה' עד עולם.

לפשוט ידיו ורגליו ע"ש. ומעתה הקב"ה שממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, הרי הכל הוא תחתיו, והקב"ה מקומו של עולם ואין העולם מקומו (רש"י תשא לג-כא, ב"ר סח-ט), וממילא לא יצויר אצל הקב"ה כביכול לא איסור תחומין ולא איסור טלטול חוץ לדי' אמות.

ובזה נראה ליתן טעם לשבח על הא דאמר הכתוב במתן תורה, ארץ רעשה גם שמים נטפו גם עבים נטפו מים (שופטים ה-ד), דלכאורה מהו ענין הגשם בנתינת התורה. ונראה דאיתא במדרש (ב"ר יא-ה) טורנוסרופוס הרשע שאל את רבי עקיבא, אם כדבריך שהקב"ה מכבד את השבת, אל יוריד בה גשמים. והשיב לו, הקב"ה לפי שאין רשות אחרת עמו, וכל העולם כולו שלו, מותר בכל עולם כולו ע"ש. ולכן כדי שלא תקשה קושיא לאלקינו, איך ירד לסיני עם הלוחות, הא יש איסור הוצאה ותחומין, על כן הוריד גשמים אז, גשם נדבות תניף אלקים (תהלים סח-י), שממנו נלמד שהקב"ה מקומו של עולם והכל תחת ידו, ולא שייך אצלו טלטול והוצאה ותחומין חוץ למקומו.

*

והנה בסיום מתן תורה אמר ה' למשה, לך אמור להם שובו לכם לאהליכם (דברים ה-כח). ונראה על פי מה

בנעילת החג

והסכים הקב"ה עמו, וגם בהא דשיבר הלוחות הסכים עמו כדאיתא שם. ואיתא במדרש (איכ"ר א-כט) דמשבעה עשר בתמוז עד תשעה באב מצויין מזיקין, וקטב מרירי שולט, וצריך שמירה רבה ע"כ. והזמן ההוא העלול לרע, היה גרם הרבה לחטא העגל ושבירת הלוחות. ואילו היה מקדים נתינת התורה יום אחד, לא היה ירידתו בשבעה עשר בתמוז אלא יום אחד קודם, וממילא לא היו באים לידי חטא העגל ושבירת הלוחות ע"ש.

והכפיל דבריו שם (פ' מטות קמ.) דאלמלא הוסיף משה יום אחד מדעתו, היו ארבעים יום ראשונים כלים בט"ז תמוז, ולא היה נעשה חטא העגל, וכן אלמלי היו נשלמים ארבעים יום של מרגלים קודם ט' באב לא היו נכשלים בבשורת הארץ, וכדאיתא (תענית כט.) על הני ימים,

בגמרא (פסחים סח:) רב יוסף ביומא דעצרתא אמר עבדו לי עגלא תילתא [שלישי לבטן ומובחר הוא], אמר אי לאו האי יומא דקא גרים [שלמדתי תורה ונתרוממתי] כמה יוסף איכא בשוקא [הרי אנשים הרבה בשוק ששמן יוסף, ומה ביני לבינים] ע"כ.

ונראה בהקדם לבאר מה שאמר משה לה' בעת שחטאו ישראל בעגל, ועתה אם תשא חטאתם, ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת (שמות לב-לב). ויש להבין טענתו של משה, הלא משה לא חטא, ולמה ימחה ה' אותו, הלא ישראל חטאו ומחוייבים מיתה, ואיך יתכפר נפש תחת נפש.

ויש לומר דהנה בתורת משה (במאמרי שבועות טו.) כתוב, דאמרו חז"ל (שבת פז.) דהוסיף משה יום אחד מדעתו

מגלגלין חובה ליום חייב ע"ש, והיינו דנאמר (במדבר לב-י) ויחר אף ה' ביום ההוא וכו' ע"ש.

ולכן שפיר טען משה, ועתה אם תשא חטאתם, מוטב, ואם אין, הרי אני אשם על כל זה, שהרי אתה רצה ליתן התורה ביום ג' ליציאתם ממצרים, ואני הוספתי יום אחד מדעתי, ודחיתי הדבר ליום ג"א, וזה גרם שנתהוה העגל בשבעה עשר בתמוז, ולכן מחני נא מספרך אשר כתבת. והדגיש תיבת 'נא', כי בהוספה זו שנדחה מתן תורה ליום ג"א נגרם החטא.

והנה חטא העגל גרמה שבירת הלוחות, וכמו שאמר הכתוב, ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל ומחולות, ויחר אף משה וישלך מיידו את הלוחות, וישבר אותם תחת ההר (לב-ט). ואמרו חז"ל (מנחות טז.) על הכתוב (דברים יב.) ואכתוב על הלוחות את הדברים אשר היו על הלוחות הראשונים אשר שברת ושמתם בארון [שישים השברים בארון], תני רב יוסף מלמד שהלוחות ושברי לוחות מונחין בארון, מכאן לתלמיד חכם ששכח תלמודו מחמת אונסו, שאין נוהגין בו מנהג בזיון ע"כ. וכנראה דלכן תני זאת רב יוסף דייקא, דאיתא בגמרא (נדרים מא.) דרב יוסף חלש, איעקר ליה למודיה, אהדריה אביי קמיה. היינו דבכל דוכתא אמרינן, אמר רב יוסף לא שמיע לי הדא שמעתא, אמר ליה אביי את אמריתה ניהלן ע"כ. והנה רב יוסף מתחלה היה גדול מאד בתורה, עד שהיו קורין אותו בתואר סיני, שמשנה וברייתא היו סדורין לו כנתינתן מהר סיני (הוריות יד.), ושוב שכח לימודו מחמת חולי, והתחזק עצמו דגם שברי לוחות יש להם מעלה שמונחים הם בארון.

ומעתה יש לומר דביומא דעצרתא, דכולי עלמא היו שמחים במתן תורה, ורב יוסף בשנות חוליו היה כואב לבו על מצבו, שאינו זוכר עוד תורתו כימי קדם, והוצרך לחזק עצמו דגם שברי לוחות מונחים בארון. על כן אמר 'עבדו לי עגלא תילתא', לרמוז על חטא העגל שנגרם במה שהוסיף משה יום אחד לפרישה, שה' צוה לו וקדשתם היום ומחר, שני ימים, והוא הוסיף עלה תילתא, יום שלישי, שעל ידי זה נדחה מתן תורה ביום אחד, ונסתיימו הארבעים יום בשבעה עשר בתמוז, יום חייב, שזה היה סיבת עשיית העגל. ואמר 'אי לאו האי יומא', שהוסיף משה יום אחד, 'דקא גרים', שגרם החטא העגל, ושוב אחר זה שבירת הלוחות, אשר בו אני מוצא עידוד וניחום שגם שברי לוחות

מונחים בארון ביחד עם הלוחות האחרונות, 'הרי כמה יוסף איכא בשוקא', כי אחר שאיעקר לי לימודי, ואיני זוכר מה שלמדתי, הרי יש הרבה יוסף בשוקא שאין בהם תורה. אבל על ידי האי יומא שנגרם שבירת הלוחות, ואני רואה שהם גם כן מונחים בארון, הרי שגם זקן ששכח תלמודו אין לזלזל בו, שפיר גם אני יכול לשמוח במתן תורה.

*

והנה לפי פשוטו, מה שיש לכבד חכם ששכח תלמודו, היינו הגם שבעצם אבד מעלת תורתו, ואין בו חשיבות כעת מצד עצמו, מכל מקום הרי מלפנים היה לו מעלת חכם, ומוטל עלינו לכבדו עבור חשיבותו של ימי קדם, והוא דומה לשברי לוחות שאבדו כעת מעלתם, וכיבדוה לשום בארון משום מעלתו שהיתה בה קודם שנשברו. אבל באמת יש בזה כוונה עמוקה יותר, דכמו בכל מצוה שאדם עושה מתקדש בזה גופו, ונשאר עליו רושם הארת המצוה, וכמו שאנו אומרים בכל ברכה, אשר קדשנו במצותיו, שהמצוה מקדש האדם. וכאשר נוטל לולב לרגע בידו לקיים המצוה, מדאגביה נפק ביה, נשאר עליו רושם המצוה גם אחר שהניח הלולב על השלחן ועזבו. כמו כן כל אות שבתורה שאדם לומד, אשר תלמוד תורה כנגד כולם, מתקדש בזה גופו ומאיר בו הארה רבה, לא פחות מנטילת לולב, שהרי קיים מצות ה' בכל דיבור של תורה, והארת התורה נשאר בו גם אם מחמת אונס שכח ממנו לימודו.

והיינו כי שכחה הוא רק בהנוגע להזכרון שבמוחו, שאי אפשר לו להוציאו מכח אל הפועל להשתמש בו, אבל קדושת גוף האדם שנתהוה בקיום מצות לימוד התורה, זה נשאר בו לעולם, גם כאשר שוכח לימודו. ועל דרך משל כמו חכם שישן, אשר לא נגרע אז מעלתו כלום, אם כי לא יוכל להשתמש אז בחכמתו, שהוא במצב של אחד מששים במיתה. ולכן רב יוסף לא אבד מאומה ממעלתו גם כאשר איעקר ליה לימודו, כי קדושת התורה שזכה במה שעמל בתורה עד שנעשה סיני, זה נצחי, והוא ספוג בדמו ובשרו, שנתקדש כל ימיו בתורה. וכאשר מכבדים חכם ששכח משנתו, אין זה רק עבור המעלה שהיה בו פעם, אלא קדושת גופו לא נשתנה כלל, שגופו הוא עדיין עמוד התורה.

וזהו הענין ששברי לוחות מונחים בארון כמו הלוחות השניות, אין זה רק בשביל החשיבות שהיה לו פעם,

אמר להם אחשוורוש כלי שאני משתמש בו אינו לא מדיי ולא פרסי אלא כשדיי, רצונכם לראותה, אמרו לו אין וכו' ע"ש. ואז היה בולט למעלה מעלתן של ישראל, עד כמה רחוקים הם בקדושת מהותם מאומות העולם. ואנו אומרים (בקיודש) אשר בחר בנו מכל עם, ורוממנו מכל לשון וקדשנו במצותיו, אשר מלבד הקדושה שאנו מתקדשים במצותיו, גם הלשון שלנו מרומם מכל עם, שהלשון שלנו אינו מדבר כמותם, אלא כל דיבור יוצא בעדינות. והלשון שלנו אינו אוכל כמותם, כי התורה מזכך ומעדן האדם עד אין ערוך.

ובחתי סופר פירש הכתוב (ויאל ב-כו) ואכלתם אכול ושבוע, והללתם את שם ה' אלקיכם אשר עשה עמכם להפליא, ולא יבושו עמי לעולם, הכוונה שישראל גם כשאוכלין ושבעים, אפילו הכי והללתם את שם ה' אלקיכם אשר עשה עמכם, שגם אז הם מהללים את ה', ודבר זה הוא להפליא, פלא שאין בכל גויי הארץ כן, ועל ידי זה לא יבושו עמי לעולם, אפילו הם בשפל המצב, עם כל זה לעומת אומות העולם הם חשובים מאד ע"כ. (הובא בהגדה ויגד משה בענין ד' כוסות)

ולכן כאשר אנו רוצים ביומא דעצרתא להראות מעלת מתן תורה, אין זה רק בתורה ותפלה לה', אלא בעיני נמי לכם, להורות כי גם עניני הגשמיים של האדם התרוממו על ידי התורה, והסעודות שלנו כמה רחוקים הם מסעודות אומות העולם, עוסקים בתורה ומהללים לה' בשירות ותשבחות, ולא שם חלקנו כהם וככל המונם, שעוסקין בדברי תיפלות, ואחר כך משתוללין בלי שום רסן לתאוותיהם. ועל זה אמר ה' בקבלת התורה, שעל ידי התורה, והייתם לי סגולה מכל העמים, כי לי כל הארץ (וי-ה), שגם בעניני הארציות שלכם תהיו לי סגולה מכל העמים, שגם הארציות לי הוא. ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, שגם האכילה שלכם תהא קודש, וכמו שמצינו בכהנים, שכהנים אוכלים ובעלים מתכפרין (פסחים נט:), כן כלל ישראל יהיו נתעלים גם בהנהגת אכילתם, להיות גוי קדוש.

*

זסיים הכתוב (שם) אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל. ויש לומר דאיתא בגמרא (שבת פז.) רבי אומר בתחלה פירש עונשה [של תורה], דכתיב (יט-ח) וישב משה,

אלא לוחות הראשונים מעשה אלקים המזה והמכתב מכתב אלקים הוא חרות על הלוחות (שמות לב-טז), ומעשי אלקים נצחיים המה, וחרותים הם בתוך תוכו, גם כאשר הלוחות שבורות, ולא אבדו ממעלתם כלום. הגם שבנוגע לכלל ישראל לא נמסרו הלוחות לידם, ולא קבלנו המעלות שהיו בלוחות הראשונות, אבל עצם קדושתם לא נתבטלה כלל. וראיה לזה, דבמלחמה היו ישראל יוצאין בארון עם השברי לוחות (עיין רש"י ורמב"ן דברים י-א, ובתוספות עירובין סג: ד"ה כל), הרי שלא היו מונחים בארון רק לכבודם בשביל מעלתם בימי קדם, אלא קדושתו נשאר בו לעולמי עד, והיה יוצא עמם למלחמה לזכות על ידו לנצח המלחמה.

ויש בזה חיזוק רב לכל אחד בחשיבות קביעות עתים לתורה, אשר כמה פעמים מתרשלים בזה, לחשוב מה ארויח במה שאלמוד עוד יום ועוד שעה, הלא כל היום טרודים בפרנסה, והזכרון חלוש, ובלאו הכי לא אזכור מה שלמדתי, ואחר יום או יומיים ישכחו הדברים. וכאשר מתחילים דף חדש כמה פעמים שוכחים כבר הדף של אתמול, ואינו רואה פירות מלימודו. אבל באמת כל זה היא רק מעצת היצר, כי לימוד תורה יש מצוה מיוחדת על כל דיבור, גם אם אחר כך שוכח לימודו. ואיתא בגמרא (עבודה זרה יט.) אמר רבא לעולם ליגרס איניש, ואף על גב דמשכח, ואף על גב דלא ידע מאי קאמר ע"ש. (ועיין בשלחן ערוך הרב הלכות תלמוד תורה ב-יב).

*

ואמרו (פסחים שם) עוד, אמר רבי אלעזר הכל מודים בעצרת דבעיני נמי לכם, מאי טעמא, יום שניתנה בו תורה הוא ע"כ. וכבר הקשו המפרשים דאדרבה כיון שניתנה בו תורה, יותר עדיף להיות מוקדש לה', מלעסוק בו בעניני לכם. ונראה כי התורה ומצותיה, חוץ מקיום המצוה שעושה בזה נחת רוח לקונו, היא מזכך ומעדן מדותיו של אדם, להיות ניכר בכל תהלוכות האדם, הן בדיבורו והן באכילתו, ובכל דברים הגשמיים הנוגעים לגופו. וכמאמרם (מגילה יב:) ביום השביעי כטוב לב המלך ביין (אסתר א-י), אטו עד השתא לא טב לביה בחמרא. אמר רבא יום השביעי שבת היה, שישראל אוכלין ושותין, מתחילין בדברי תורה ובדברי תשבחות, אבל אומות העולם שאוכלין ושותין, אין מתחילין אלא בדברי תיפלות. וכן בסעודתו של אותו רשע, הללו אומרים מדיות נאות, והללו אומרים פרסיות נאות,

להעלות על זכרונו, עוצם ההנאה של שכר המצוה, אשר יפה שעה אחת קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה (אבות ד-יז), וכדאי לוותר על הנאה הפעוטה של שעה קלה, נגד השכר הנצחי לעתיד.

*

והנה בבעל הטורים (שמות כ"ד) כתוב, דבעשרת הדברות יש תר"כ אותיות, כנגד תרי"ג מצות התורה (במדב"ר יג-טז), ושבע מצות בני נח ע"כ. ובלוחות שניות יש תשי"ג אותיות, וצריך ביאור הרמז שיש בזה. ונראה כי בלוחות הראשונות היו כלולים כל הברכות שבעולם, וכמו שנאמר (דברים ה-כו) למען ייטב להם ולבניהם לעולם, ודרשו (עבודה זרה ה.) שלא יהא אומה ולשון שולטת בהם, ולא יהא מלאך המות שולטת בהם ע"ש. ועל ידי חטא העגל ושבירת הלוחות ניטלה טובה מישראל, חבלתם מעשיכם אכן כאדם תמותון וכאחד השרים תפולו (תהלים פב-ו). ואין כח התורה די לזכות על ידה לכל הטובות, ונצרכים מאז גם לכח עבודת הקרבנות, ואחריו לעבודת התפלה שהיא כנגד הקרבנות.

ולכן אחר שנתרצה ה' ליתן לוחות שניות, שהוריד משה ביום הכיפורים, אז נצטוו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (שמות כה-ח), כדי שנוכל לעורר עת רצון למעלה בריח ניחוח של קרבנות ישראל. ואיתא במשנה (תמיד ג-ד) שבכל בוקר נכנסו ללשכת הכלים, והוציאו משם תשעים ושלשה כלי כסף וכלי זהב לעבודה [וברע"ב לא אתפרש למה הוצרכו למנין של כלים הללו. ובירושלמי (חגיגה ג-ח) אמרו, כנגד תשעים ושלש אזכרות שבנבואות חגי זכריה ומלאכי]. ועל כן ניתוספו בלוחות שניות תשעים ושלש תיבות, להורות על עבודת הקרבנות במנין כלים אלו, כי אחר שנשברו לוחות הראשונות, נצרכים ישראל לצרף זכות עבודת הקרבנות ביחד עם זכות התורה. וכעת שאין לנו כהן בעבודתו ושמים בית מקדשינו, נצרכים אנו לכח התפלה לזכות לכל הטובות שיש בהתורה, להרבות בתפלה על כל דבר, וישמע ה' שועתינו, שנוכל לקבל התורה בשמחה ובטוב לבב, ללמוד וללמד לשמור ולעשות עד עולם.

דברים שמשבבין דעתו של אדם [שמונעין מלקבל, שאם יקבלו יענשו], ולבסוף פירש מתן שכרה, דכתיב ויגד משה, דברים שמושכין לבו של אדם כאגדה. ואיכא דאמרי בתחילה פירש מתן שכרה, דכתיב וישב משה, דברים שמשיבין דעתו של אדם, ולבסוף פירש עונשה, דכתיב ויגד משה, דברים שקשין לאדם כגידין [ירק מר] ע"כ.

והנה מהעונשין החמורים ביותר היא מיתת כרת שחמור ממיתה בידי שמים (פסחים לב.), שגם זרעו נענשים, שקוברן בחייו (רש"י ויקרא כ-ב). וכתוב (במדבר טו-לא) הכרת תכרת, הכרת בעולם הזה תכרת לעולם הבא (שבועות יג.). ומשה הודיע להם חומר עונש העובר על התורה, שיש עונות שמגיע עליהם עונש כרת, שמספרם הם שלשים ושש כריתות (כריתות ב.). ועל זה רימז ה' למשה, אל"ה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל, אל"ה בגימטריא ל"ו, שידבר לבני ישראל חומר עונשי התורה, שיש ל"ו חייבי כריתות.

והנה משה פירש להם עונשה ושכרה בראש חודש סיון, והמשיך בזה שלשה ימים (רש"י שבת פו. ד"ה לכדתניא וד"ה שש"י). והענין נראה, כמו שמצינו בעקידת יצחק, ביום השלישי וישא אברהם את עיניו וירא את המקום מרחוק (בראשית כב-ד), וברש"י למה איחר מלהראותו מיד, כדי שלא יאמרו הממו וערבבו פתאום וטרד דעתו, ואילו היה לו שהות להמלך אל לבו לא היה עושה ע"כ. ועל דרך זה עשה משה במתן תורה, נתן להם זמן יום ויומים להתבונן בחומר דיני התורה, ועם כל זה יקבלו עליהם עול תורה.

ובני ישראל, אם כי שמעו גודל עונשה, דברים שמונעים את דעתו של אדם מלקבלם, עם כל זה כאשר שמעו גם גודל שכרה, מה שיזכו לעתיד לטייל בהדי שכינתא, וליהנות מזיו השכינה, עין לא ראתה אלקים זולתך יעשה למחכה לו, ושכר זה תהא נצחי לעולמי עד, הסכימו פה אחד לקבל התורה, ולחשוב הפסד מצוה נגד שכרה, שעבור ריוח גדול כזה כדאי הכל. וזהו על דרך שהאדם מוכן ליכנס לדבר מסוכן עבור ריוח הון רב, וכמו שנאמר (דברים כד-טו) ביומו תתן שכרו וגו', ואליו הוא נושא את נפשו. וברש"י אל השכר הזה הוא נושא את נפשו למות, עלה בכבש, ונתלה באילן ע"כ. – וכמו כן בכל עת נסיון בדברים שבקדושה, יש

דברות קודש שהשמיע כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בענין הסכנה הגדולה בהשתמשות בהטענא לאגניע החדשה הנקרא A-I

בשיחה לתלמידי ישיבה גדולה

יום ג' פרשת נשא העעל"ט

אריין צוגיין אין א תיפלה, ווייל ער וויל האבן אינפארמעישאן אויף עפעס א זאך, מ'האט געוואוסט אין א תיפלה טרעט מען נישט אריין, דעס איז ערגער פון א תיפלה, און א בחור און קיין שום איד האט נישט וואס צו האבן א שייכות מיט דעם.

ס'נישט א זאך וואס מ'קען מאכן א שמירה דערויף, ס'נישט אזוי ווי אנדערע זאכן וואס מ'קען מאכן גדרים וסייגים, מ'דארף זיין אליינס א בעל הבית אויף זיך יעצט, וויסן אז די יצר הרע שלאפט נישט, און ער מיינט יעדן איינעם פון אונז, ווילאנג מען וועט זיך נישט מאכן קיין געהעריגע שמירה, ווייסט מען נישט וואו ער וועט אנקומען שפעטער.

ס'נישט א זאך וואס איז לעבן'ס וויכטיג אז מען דארף עס האבן אז מען קען זיך נישט באגיין אן דעם, ס'איז פשוט א טעלעפאן וואו מ'קען אריינרופן און פרעגן זאכן וואס מ'וויל אלץ הערן, און א בחור דארף זיך פון דעם אפגעוויינען, נישט נעמען די טעלעפאן מיט א קבלה גמורה, איך וויל נישט האבן קיין שייכות צו די נאמבער, עס אינטרעסירט מיר נישט וואס מ'זאגט דארטן, ס'אינטרעסירט מיר נישט צו מיין חבר וועט נאכזאגן עפעס פון דארטן, דאס איז א זאך וואס דארף נישט זיין אין א אידישע שטוב.

איך האב נאר געוואלט זאגן אפאר ווערטער וואס איז נוגע. יעדער ווייסט די חורבן פון אינטערנעט, וואס עס האט שוין חרוב געמאכט אסאך אידישע שטובער, און ב"ה ישראל קדושים, מ'גיבט אכט, מ'היט זיך יעדער איינער ווי ווייט מעגליך, ס'קומט נישט אריין אין קיין אידישע שטוב סמארטפאן'ס און כדומה וכדומה.

איך דארף נישט פארציילן, אבער יעדער ווייסט מן הסתם, אז עס איז געווארן א פרישע חורבן אין די וועלט 'עזי איי' הייסט עס, מ'קען אריינרופן און פרעגן אלעס וואס טוט זיך אויף די וועלט, און באקומען א תשובה דערויף, און עס איז א כלי וואס איז נאך א גרעסערע חורבן פון די אינטערנעט, מען הערט זיך אן דעות וכדומה פון זאכן וואס איז נישט אויסגעהאלטן על פי תורה, מ'ווייסט קיינמאל נישט וואו מען פאלט אריין, עס איז א טעלעפאן נאמבער וואס איז אסור זיך צובאנוצן דערמיט.

א בחור דארף זיך פארנעמען אז דאס האט נישט קיין שייכות מיט מיר, ס'האט א שייכות מיט גוים, ס'האט נישט קיין שייכות פאר א ערליכע בחור זאל אויפהייבן א טעלעפאן אהין צו רופען, מ'איז אסאך מאל ניגעריג און מ'וויל הערן וואס דאס איז, ממילא קומט אויס אז מ'רופט, מ'טאר נישט זיין ניגעריג דאס מיינט לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, ס'וואלט קיינעם נישט איינגעפאלן

הגליון הזה נתנדב על ידי

<p>מוה"ר ר' חיים מאיר רובין הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו למול טוב</p>	<p>לעילוי נשמת הרבנות הצדיקת מרת שיינדל רבקה בת הגה"צ ר' יצחק ע"ה אשת חבר של כ"ק מרן אדמו"ר בעל עזר מיהודה זצוק"ל נפטר יום ח"י סיון שנת תשס"ה לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>לעילוי נשמת כ"ק הגה"צ רבי שלמה זלמן בן הגה"צ רבי ידושע זצוק"ל אבד"ק תולדות אהרן נפטר יום ח"י סיון תשע"ח לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.</p>	<p>מוה"ר ר' אברהם יודא שווארטץ הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בתו למול טוב</p>
<p>מוה"ר ר' אשר יואל פאללאק הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו למול טוב</p>	<p>מוה"ר ר' קלמן יואל סופר הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בארויכו בני למול טוב</p>	<p>מוה"ר ר' הלל צימענד הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בנישואי בנו למול טוב</p>	<p>מוה"ר ר' ברוך צבי הארענשטיין הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בחולדת בנו למול טוב</p>